

AZ EURÓPAI KÉSZSÉGRENDSZEREK TELJESÍTMÉNYÉNEK ALAKULÁSA

2015 ÉS 2022 KÖZÖTT

Az európai
képességindex
megmutatja, hogyan
**reagáltak a nemzeti
képességrendszerek
egy kihívásokkal teli
időszakban**

Mivel a készségek a versenyképesség és az esélyegyenlőség szerves részét képezik, a Cedefop által támogatott, szakpolitikai területeket átfogó megközelítés központi szerepet játszik az Európai Unió (EU) szociális jogok európai pillérében, a 2020. évi készségfejlesztési programban és a szakképzési politikában. A készségek 2023–24-es európai éve rávilágított arra is, hogy a készségek kulcsszerepet játszanak Európa sikeres „kettős”, „digitális” és „zöld” gazdaságokra és társadalmakra való átállásában.

A **Cedefop európai képességindexe (ESI)** azt méri, hogy a képességrendszerek hogyan működnek az uniós tagállamokban. Legutóbbi kiadása ⁽¹⁾ azt vizsgálja, hogy 2015 és 2022 között a tagállamok képességrendszerei hogyan alkalmazkodtak a megnövekedett elvárásokhoz és kihívásokhoz: a pénzügyi válság utóhatásaihoz, az éghajlatváltozáshoz, a Covid19-világjárványhoz, a technológiák gyorsuló fejlődéséhez és elterjedéséhez, a népességváltozáshoz és az Ukrajna elleni invázióhoz.

⁽¹⁾ Cedefop, hamarosan megjelenik.

1. ábra Az európai készségindex (ESI) felépítése

Forrás: Cedefop, 2024. évi európai készségindex.

A készségrendszerek olyan elemekből állnak, amelyek a készségkínálat és -kereslet közötti kölcsönhatást tükrözik. Az intézmények és a szakpolitikák szintén befolyásolják az egyének, a munkáltatók és a képzési szolgáltatók magatartását a készségkínálat és -kereslet összehangolásában. Az európai készségindex a készségrendszerek kulcsfontosságú összetevőinek 15 mutatóját összesíti, három támogató pillérbe csoportosítva, amelyek mindegyike két további alpillérre tagozódik (1. ábra):

- készségfejlesztési pillér: oktatási és képzési tevékenységek és az emberek által kifejlesztett készségek;
- készségaktiválási pillér: átmenet az oktatásból a munka világába;
- készségmegfeleltetési pillér és munkaerőpiaci aktivitás: a készségek sikeres felhasználása és a készségek megfeleltetésének mértéke a munkaerőpiacon.

Az európai készségindex egységes mérőszámot határoz meg az általános teljesítmény, valamint értékeket az egyes pillérek és alpillérek tekintetében.

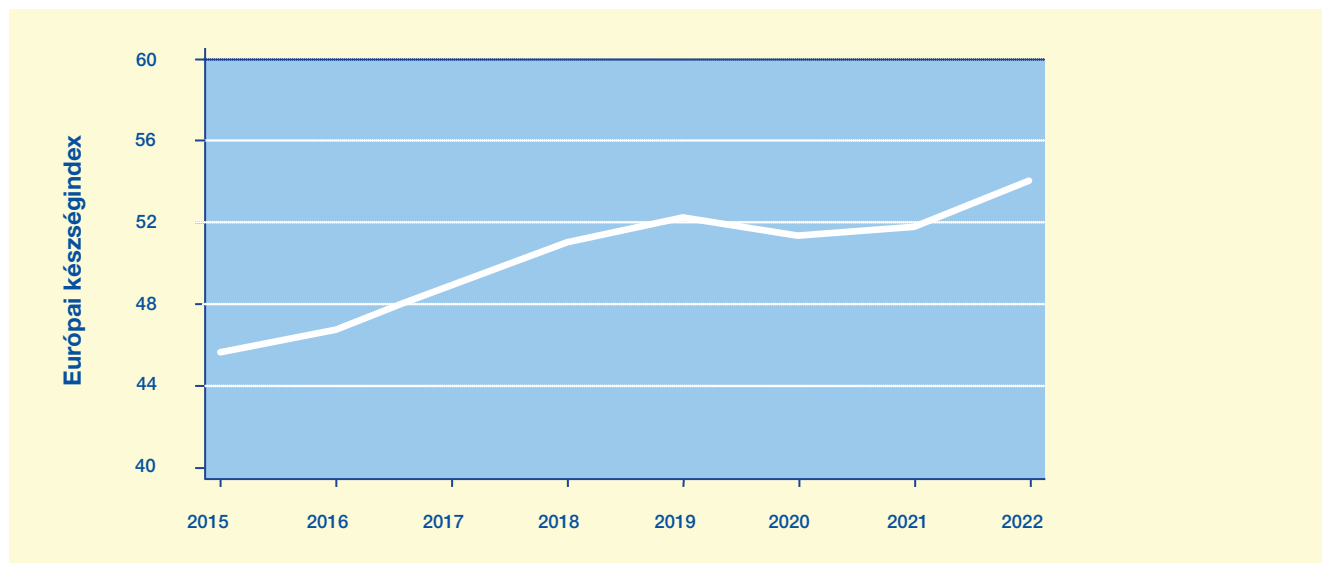
Többnyire pozitív változások

Az európai készségindex pillanatképet ad az egyes országok készségrendszereinek teljesítményéről. A készségrendszerek javulását mutatja abszolút értelemben (a rendszer teljesítményének változásait) és relatív értelemben (a rendszer teljesítményének változásait egy országban, összehasonlítva más országok készségrendszereivel).

A 2015 és 2022 közötti időszakban az európai készségindex – az összes országra összesítve – a készségrendszerek általános, abszolút javulását mutatja az egész EU-ban (2. ábra).

Az európai készségindex pontszáma a Covid19-világjárvány miatti lezárások során csökkent, de 2022-ben gyorsan rekordmagasságú szintre ugrott vissza, kilenc ponttal meghaladva a 2015-ös szintet.

2. ábra Az európai készségindex 2015 és 2022 közötti átlagos pontszámai, EU

Forrás: Cedefop, 2024. évi európai készségindex

A készségteljesítményben bekövetkezett változás összehasonlítása az európai készségindex, valamint annak pillérei és alpillérei között (3. ábra) azt mutatja, hogy a készségrendszerek teljesítménye minden dimenzióban összességében növekedett, de a teljesítményjavulás mértéke az alpillérekben jelentősen eltér.

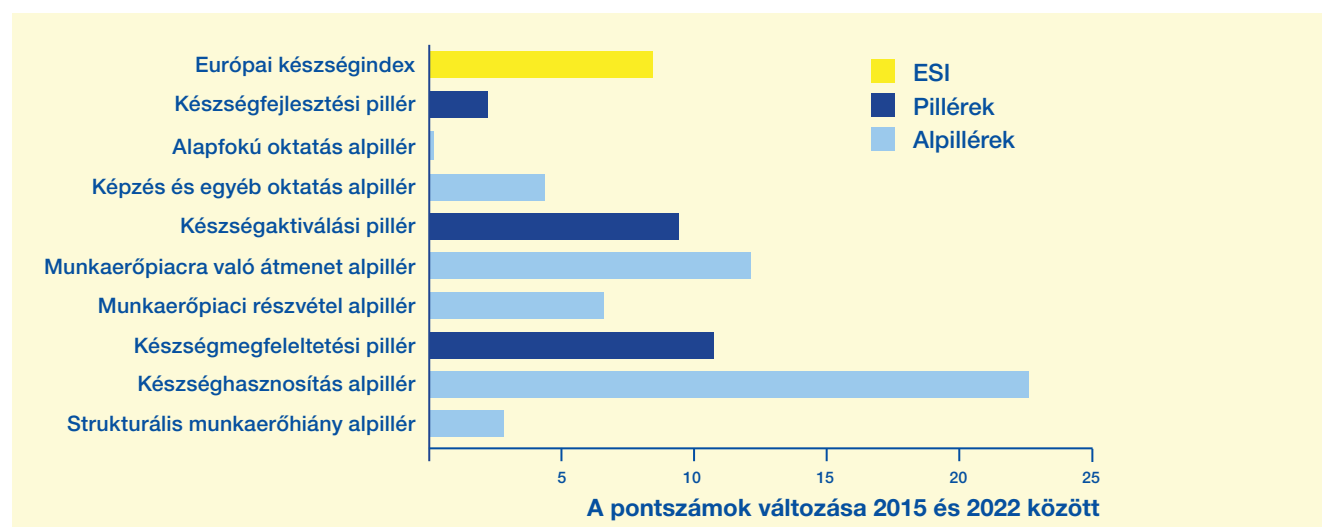
Összesített szinten a „készségmegfeleltetési” pillér tekintetében nőtt a legnagyobb mértékben a teljesítmény, főként a „készségek jobb kihasználása” alapján.

A készségrendszerek készséghiányok kezelésére való képessége azonban csak kis mértékben javult. Az európai készségindex elhanyagolható javulást mutat az „alapfokú oktatás” alpillérben.

Ezt lehetne az európai készségrendszerek előtt álló legfontosabb kihívásnak tekinteni. Az arra való képességük, hogy megfelelő alapismereteket és készségeket biztosítsanak a polgárok számára, alapvető fontosságú a célnak megfelelő készségrendszerek kiépítéséhez.

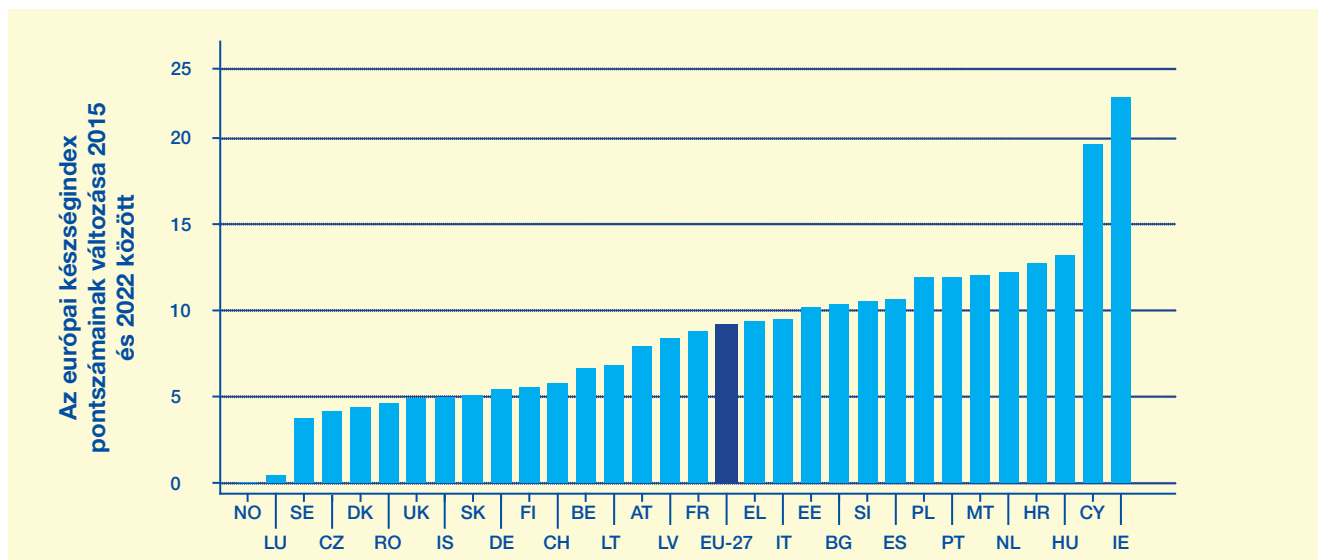
Az európai készségindex általánosságban a tagállamok készségrendszereinek magasabb teljesítményszintű konvergenciája felé mutató tendenciát jelez.

3. ábra Az európai készségindex 2015 és 2022 közötti pontszámai, pillérek és alpillérek szerinti változás, EU

Forrás: Cedefop, 2024. évi európai készségindex.

4. ábra Az európai készségindex pontszámai, 2015 és 2022 közötti változás, EU, tagállamok és néhány más európai ország

Forrás: Cedefop, 2024. évi európai készségindex.

A legszembetűnőbb általános javulás a 2015 és 2022 közötti időszakban Írországban és Cipruson volt megfigyelhető (4. ábra). Számos más ország, köztük Bulgária, Görögország, Spanyolország, Franciaország, Olaszország és Portugália szintén átlag feletti javulást könyvelhetett el készségrendszereik teljesítményében. Noha Csehország, Dánia, Németország, Lettország, Litvánia, Ausztria, Szlovákia, Finnország és Svédország teljesítménye 2022-ben az európai készségindex átlaga alatt volt, 2015-ben valamennyien meghaladták az uniós átlagot. A 2015-ben az európai készségindex átlagon felüli pontszámát elérő számos ország 2022-ben is átlagon felüli eredményt ért el, köztük Észtország, Horvátország, Málta, Magyarország, Hollandia és Lengyelország.

A munkaerőpiaci részvétel kivételével az európai készségindex pilléreiben és alpilléreiben is tükröződött a konvergencia. A részvételi arányok országok közötti különbségeinek változása 2015 és 2022 között minimális volt. Az aktivitási ráták különösen állandónak tűnnek; növelésük komoly kihívást jelent a készségrendszerek számára. Málta azonban jelentős javulást mutatott a „munkaerőpiaci részvétel” terén, mások – például Portugália – a „munka világába történő átmenet” tekintetében, Írország, Németország, Ciprus, Lettország, Portugália és Szlovénia pedig a „készséghasznosítás” terén.

Bár az európai készségindex elemzése összességében pozitív, néhány negatív szempont szembetűnő: az „alapfokú oktatás” teljesítményének erőteljes csökkenése Németországban, Szlovéniában és Svédországban, valamint a „képzés és egyéb oktatás” teljesítményének erőteljes csökkenése Luxemburgban.

Külső tényezők

A készségrendszereket helyi, regionális és nemzeti összefüggéseikben kell vizsgálni. Következésképpen az európai készségindex három kulcsfontosságú külső kontextuális tényező – a demográfia, a gazdasági struktúra és a technológiai fejlődés – készségrendszerek teljesítményére kifejtett hatását is figyelembe veszi.

A demográfia befolyásolja a munkaerő-kínálat összetételét és a rendelkezésre álló készségeket. Az idősebb munkavállalók aránya az európai készségindexben részt vevő 31 ország közül 26-ban nőtt, különösen Spanyolországban és Olaszországban. Ezzel szemben Máltán és Lengyelországban csökkent az idősebb munkavállalók aránya. A munkaerő elöregedése kihívást fog jelenteni a tagállami készségrendszerek számára az elkövetkező években.

Például csökkentheti a munkaerő-kínálat alkalmazkodását a felmerülő készségigényekhez, mivel az idősebb munkavállalóknak alkalmazkodniuk kell a gyorsan fejlődő technológiákhoz, ami strukturális munkaerőhiányhoz vezet. Ez arra kényszeríti a készségrendszereket, hogy megtartsák, továbbképezzék és aktiválják az idősebb munkavállalókat és álláskeresőket. Az idősebb munkavállalók jobban ki vannak téve a termelékenységüket érintő egészségügyi problémáknak is. Továbbá, mivel az idősebb munkavállalók nyugdíjba vonulnak, bizonyos ágazatokban vagy foglalkozásokban kevesebb tapasztalt szakember áll rendelkezésre, ami készséghiányt okozva akadályozhatja a termelékenységet.

Ezen a demográfiai folyamaton belül a migrációnak a készségrendszerekre gyakorolt hatása kétélű. A mi-

gránsok munkaerőpiaci integrációja nyomást gyakorolhat a készségrendszerekre, de a migráció azt is lehetővé teheti a fogadó országok számára, hogy kezeljék a készséghiányokat és a munkaerőpiaci egyensúlyhiányt.

A gazdasági struktúra közvetlenül befolyásolja azt a készségigényt, amelyre egy ország készségrendszerének reagálnia kell. A feldolgozóipar például jellemzően több manuális készséget igényel, míg a szolgáltatási ágazatok előnyben részesíthetik az interperszonális és ügyfélszolgálati készségeket. Az európai készségindexben részt vevő legtöbb országban a feldolgozóipari foglalkoztatás csökkenése kihívást jelent a készségrendszerek számára. A feldolgozóiparban gyakran olyan speciális technikai készségekre van szükség, amelyek nem feltétlenül ültethetők át könnyen más ágazatokba.

A technológiai fejlődés lehetőségeket és kihívásokat teremt a készségrendszerek számára. Az új technológiák átalakítják a munkaköröket és az ellátásukhoz szükséges készségeket. A nagyobb fokú automatizálás, az új szakmák és a meglévő munkahelyek változó jellege egyaránt nyomást gyakorol a készségrendszerekre, de az új technológiák az oktatás és képzés biztosítását is javíthatják.

Az európai készségindex elemzése arra enged következtetni, hogy e külső tényezők közül a munkaerő előregedése és a feldolgozóiparban a foglalkoztatás csökkenő aránya jelentette a legsürgősebben kezelendő kihívást az európai készségrendszerek számára az elmúlt években.

Bár egyetlen összetett mutatóról van szó, az európai készségindex hangsúlyozza a szakképzés átfogó megközelítésének fontosságát, amely más szakpolitikai területeket is magában foglal. Az európai készségindex különböző mutatói a készségrendszerek különböző elemeivel foglalkoznak, míg a külső és kontextuális kérdések figyelembevétele azt a változó világot tükrözi, amelyre a szakképzési rendszerek reagálnak. Biztató fejlemény, hogy a 2015 és 2022 közötti időszak turbulenciája során a készségrendszerek javultak az EU-ban. A versenyképesség javításának és a „kettős” átállás megvalósításának folyamatos nyomása azonban megköveteli, hogy a szakképzési rendszerek tovább fejlődjenek és javuljanak. Az európai készségindex mutatói olyan kiemelt területekre mutatnak, mint például az alapfokú oktatás javítása. Kiemelik annak fontosságát is, hogy a munkaerőpiaci részvétel magas legyen, és hogy az idősödő munkaerő elsajátíthassa a szükséges készségeket, nem csak a változásokhoz való alkalmazkodás, hanem a változások ösztönzése érdekében is.

CEDEFOP

Európai Szakképzés-fejlesztési
Központ

Tájékoztató – 9199 HU

Kat. Sz: TI-01-24-003-HU-N

ISBN 978-92-896-3803-6, doi:10.2801/6535934

Szerzői jog © Európai Szakképzésfejlesztési Központ (Cedefop), 2024. Creative Commons Attribution 4.0 International.

A tájékoztatókat angolul, franciául, németül, görögül, olaszul, lengyelül, portugálul és spanyolul, valamint az uniós elnökséget betöltő ország nyelvén teszik közzé. Amennyiben szeretné a tájékoztatókat rendszeresen megkapni, regisztráljon a következő címen:

www.cedefop.europa.eu/hu/user/register

Egyéb tájékoztatók és Cedefop-kiadványok a következő címen érhetők el:

www.cedefop.europa.eu/EN/publications.aspx

Europe 123, Szaloniki (Pylea), GÖRÖGORSZÁG

Postacím: Cedefop service post, 57001, Thermi, GÖRÖGORSZÁG

Tel.: +30 2310490111, Fax: +30 2310490020

E-mail: info@cedefop.europa.eu

www.cedefop.europa.eu